

**REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:**
Deák Ferenc-utca 35.

Articol și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oras și comitat Nr. 266.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1914.

Ședința I.

S'a ținut în 13/26 aprilie 1914 la orele 12¹/₄ p. m., în sala mare a Seminarului din Arad.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp. Notar: Petru Băran.

Nr. 1. După asistare la sfânta liturghie împreună cu chemarea Duhului sfânt, intrându-se deputații sinodului la ora arătată în sala mare a Seminarului, P. S. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp, deschide sesiunea prin următorul cuvânt, ascultat cu plăcere și acoperit cu aplauze vii.*)

Nr. 2. Pentru a se constată numărul deputaților prezenți, se cetește apelul nominal, la care răspund următorii deputați: Dr. Cornel Ardelean, Petru Băran, Vasile Beleş, Iuliu Bodea, Dr. Atanasiu Brădean, Dr. Aurel Cioban, Roman R. Ciorogariu, Ioan Georgia, Procopiu Givulescu, Iuliu Grosorean, Dr. Aurel Grozda, Augustin Hamsea, Dr. Cornel Iancu, Petru Ionaș, Cornel Lazar, Mihai Lucuța, Vasiliu Mangra, Fabrițiu Manuilă, Tit Mărgineanț, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Constantin Mișici, Antoniu Mocsonyi de Foen, Iosif Moldovan, Alexandru Munteanu, Dimitrie Muscan, Dr. Cornel Nicoară, Dr. Sever Ispravnic, Ioan Oprea, Mihai Păcățan, Dr. Teodor Papp, Dr. George Popovici, Dr. George Popa, George Popovici, Vasile Sala, Acsente Secula, Petru Serb, Sava Raicu, Dr. Nicolae Regman, Nicolae Rocsin, Silviu Rocsin, Desider Tempelean, Petru Truția și Emanuil Ungurean; Deci fiind prezenți 43 deputați:

Sinodul se declară capace pentru a aduce concluze valide.

Nr. 3. Prezidiul prezintă actele de alegere și credenționalul deputatului Dr. Sever Ispravnic, ales în cercul Giula.

Se predau comisiunii verificătoare.

Nr. 4. Prezidiul prezintă cererile deputaților Mihai Veliciu, Pavel Rotariu, Dr. Ioan Suci și Gherasim Sârb, pentru concediu pe întreaga durată a sesiunii sinodale de acum: Concediile cerute se acordă.

Nr. 5. Prezidiul prezintă următoarele esibite întrate la Sinod:

1. Raportul general al consistorului plenar din Arad.

2. Raportul general al consistorului plenar din Oradea-mare.

Se predau comisiunii organizatoare.

3. Raportul general al senatului bisericesc din Arad.

4. Raportul general al senatului bisericesc din Oradea-mare.

Se predau comisiunii bisericești,

5. Raportul general al senatului școlar din Arad.

6. Raportul general al senatului școlar din Oradea-mare.

Se predau comisiunii școlare.

7. Raportul general al senatului epitropesc din Arad cu socoșile.

8. Raportul general al senatului epitropesc din Oradea-mare cu socoșile.

Se predau comisiunii epitropești.

9. Protocolul comisiunii sinodale de controlă despre controlarea institutelor diecezane din Arad.

Se predă comisiunii epitropești.

10. Raportul comisiunii sinodale de controlă despre controlarea mănăstirii Hodoș-Bodrog.

Se predă comisiunii epitropești.

11. Raportul consistorului din Arad în chestia de investigare a protestului dat contra alegerii de deputați sinodali în cercul Arad.

Se predă comisiunii verificătoare.

12. Rezoluția metropolitană în chestia stăpîndiilor fundațiunii „Faur“.

Se predă comisiunii organizatoare.

13. Raportul consistorului din Arad despre aceea, că referentul școlar nu mai are trebuință de ajutor.

*) Cuvântul s'a publicat în numărul trecut al acestui organ.
N. Red.

- Se predă comisiunii școlare.
14. Raportul consistorului din Arad despre decretarea filiei Pusta-Megyess de parohie matră.
Se predă comisiunii bisericești.
15. Raportul acestui consistoriu în chestia canceliștilor protopopești.
Se predă comisiunii organizatoare.
16. Raportul consistorului din Arad despre starea tuturilor fondurilor și fundațiilor administrate la acel consistoriu în anul 1913.
Se predă comisiunii epitropești.
17. Raportul consistorului din Arad despre școalele escepționate.
Se predă comisiunii școlare.
18. Raportul consistorului din Arad despre aplicarea de învățători a absolvenților de tologie.
Se predă comisiunii bisericești.
19. Socoata fundației Dimitrie F. Negrean și soții, pe anii 1910, 1911 și 1912.
Se predă comisiunii epitropești.
20. Memorandul mai multor credincioși din Timișoara-Fabric, în chestia financiară a acestei comune bisericești.
Se predă comisiunii organizatoare.
21. Raportul consistorului din Arad despre aceea, că comitetul adm. al fundației „Negrean”, nu a subțernut socoțile pe anul 1913.
Se predă comisiunii epitropești.
22. Raportul consistorului din Arad în chestia esarendării domeniului din Cermei.
Se predă comisiunii epitropești.
23. Raportul aceluși consistoriu în chestia esarendării domeniului din Checheș.
Se predă comisiunii epitropești.
24. Raportul consistorului din Arad despre cauzele pendente la fiscii consistoriali.
Se predă comisiunii epitropești.
25. Bugetul consistorului din Arad pe anul 1914.
Se predă comisiunii epitropești.
26. Raportul consistorului din Arad în chestia adaptării internatului din Beiuș.
Se predă comisiunii școlare.
27. Propunerea acestui consistor asupra rugării preotului Gheorghe Morarescu din Tinod, în chestia ajutorului său din fondul diecezan pentru ajutorarea preoțimei diecezane.
Se predă comisiunii organizatoare.
28. Raportul consistorului din Arad despre cenzurarea socoților sf. mănăstiri Hodoș-Bodrog pe anul 1913.
Se predă comisiunii epitropești.
29. Raportul consistorului din Arad în chestia diurnelor și speselor de călătorie ale învățătorilor la adunările lor învățătorești.

- Se predă comisiunii organizatoare.
30. Raportul consistorului din Arad, despre posturile vacante de învățători în dieceza Aradului.
Se predă comisiunii școlare.
31. Cererea comunei bis. Hontîșor, pentru concesiune de colectă pe seama bisericeii.
Se predă comisiunii petiționare.
32. Proiectul de regulament pentru administrarea fondului diecezan pentru ajutorarea preoțimei diecezane.
Se predă comisiunii organizatoare.
33. Cererea comunei biser. Ghighișeni, pentru concesiune de colectă pe seama școlii confesionale.
Se predă comisiunii petiționare.
34. Socoata Consistorului gr. or. român din Oradea-mare, despre folosirea bugetului pe anul 1913.
Se predă comisiunii epitropești.
35. Socoata fundației Teodor Oancea.
36. Socoata fundației Gheorghe Lazar și soția Hermina.
37. Socoata fundației Dr. Gheorghe Popa.
38. Socoata fundației Zaharie Mihoc.
Se predă comisiunii epitropești.
39. Raportul consistorului din Oradea-mare despre cumpărarea casei fostă a firmei Dreher.
Se predă comisiunii epitropești.
40. Socoata fundației „Zsiga” pe anii 1911, 1912 și 1913.
Se predă comisiunii epitropești.
41. Raportul delegației congresuale.
Se predă comisiunii organizatoare.
42. Raportul P. S. Sale Dlui Episcop Ioan I. Papp, pre lângă care prezintă discursul ținut în casa magnaților la proiectul de lege referitoriu la cvincvenalele preoțești.
Se predă comisiunii bisericești.
43. Raportul senatului școlar din Arad în afacerea examenului special cu elevii clasei VI ai școlii populare.
Se predă comisiunii școlare.
- Nr. 6.** Prezidiul prezintă actul de abdicere a deputatului Vasile Goldiș la mandatul de deputat.
Să ia spre știre.
- Nr. 7.** Luată la cunoștință abdicerea numitului deputat, fost totodată notariu general. Prezidiul numește de notariu general pe deputatul Mihaiu Păcățian.
Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proximală pe 14/27 aprilie a. c. la orele 3. p. m., când va urma la ordinea zilei refe-

rada comisiunilor, ședința se ridică la orele 1 p. m.

Acest protocol s'a cetit și autentificat în ședința II-a ținută în 14/27 aprilie 1914.

Joan J. Sapp,
Episcop-președinte.

Petru Băran,
notar.

Două ordinațiuni ministeriale.

Ministrul de culte și instrucțiune publică dr. Jánkovich Béla a emis două ordinațiuni, una în chestia catehizărilor, iar cealaltă referitoare la edificarea edificiilor școlare și locuințelor învățăto-rești. Ambele sunt chemate să reducă pretenziunile exagerate de până acum, atât pe tema catehizărilor cât și a condițiilor de edificare a edificiilor, școlare și ca atari sunt binevenite. Dăm în nrul de azi ordinațiunea referitoare la catehizări, iar cealaltă care este cu mult mai lungă în lipsă de spațiu o vom da în nr-l viitor.

Ordinațiunea ministrului reg. ungar de culte și instrucțiune publică Nr. 1797/1914 Prez. cătră toate forurile superioare bisericești.*)

Scotând din vigoare ordinațiunea antecesurului meu în oficiu Nr. 106.276 din 23 Octomvrie 1908 adresată tuturor inspectorilor de școale cu considerare în legătura strânsă dintre catehizare și viața religioasă țin că se poate admite, ca în institutele populare de învățământ, cele de stat, comunale și cele susținute de particulari și societăți, adecă în cele șase clase ale școalelor elementare populare, în școalele superioare populare și cele civile, în institutele preparandiale pentru învățători și învățătoare precum și în institutele preparandiale pentru institutoare în zilele de copii catehizarea elevilor să se facă în limba maternă a acelora.

Vă provoc, ca considerând acest ordin principal al meu să binevoiți a dispune astfel, ca și în acelea institute populare de învățământ, cari ar fi cercetate de elevi cu limba maternă maghiară în orice număr catehizarea elevilor cu limba maternă maghiară să se facă în limba maternă a acestora.

Am dat totodată îndrumare inspectorilor regiști de școale, ca întru cât s'ar ivi vre-o plângere în privința catehizării elevilor în limba lor maternă (din partea părinților, curatorilor, scaunelor școlare, directorilor școlari, învățătorilor ș. a.) inspectorii reg. de școale să-mi facă imediat

*) Ziarul dlui Oscar Jászi comentând aceasta ordinațiune zice »De sine înțeles, că peste tot mai bine ar fi, dacă nu s'ar lua propunerea religiunii în cadrele planului de învățământ, dar dacă odată se propune, dreptul elementar al fiecărei naționalități este, să o învețe în limba sa maternă. Auziți cei ce vreți să-i faceți puncte O. Jászi în sinul neamului românesc mai slăbiți cu îndrăgirea celui ce vrea să ne spargă biserica care este temelie existenței neamului românesc.

arătare pentru de a recerca autoritățile bisericești competente să iee dispozițiunile în consecință.

Vă rog, în sfârșit, ca în privința catehizării în institutele populare de învățământ de sub iurisdicțiunea Dv. să binevoiți a lua aceleași dispozițiuni.

Nu mă îndoiesc, că această dispozițiune va contribui, ca și catehizarea prin urmările ei religioase-morale va majora și va întări rezultatul creșterii patriotice în școalele noastre.

Budapesta, 24 Aprilie 1914.

Jánkovich Béla m. p.

ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică.

Cuvântare

rostită la introducerea mea de preot-capelan în parohia Sărcea-română.

Iubiți credincioși!

Astăzi se săvârșește o taină mare, taina unei cununii. Dar nu e o cununie simplă nu-i o legătură între două persoane, ci-i o legătură duhovnicească între un păstor și credincioșii săi. Astăzi se săvârșește cununia mea cu credincioșii acestei comune bisericești. E sfântă aceasta taină, iar ziua ei de mare însemnătate atât pentru mine cât și pentru fiii acestei parohii.

Astăzi e ziua, în care mă așez după toată rânduiala în slujba lui Hristos, Dzeul meu. Și poate fi mai mare praznic în viața unui muritor, poate fi mai sărbătorească clipită, decât clipa în care te faci sluga lui Hristos și s. Lui învățaturi? Eu cred, că nu.

Sunt rari și însemnate astfel de momente și în viața unei comune, pentru că toată viața ei sufletească se pune în cumpănă. Cu astfel de ocazii se depune în mâinile preotului cheia, care săvârșește mângâierea și fericirea credincioșilor. În astfel de clipite se țese viitorul unei parohii, nu pe un an, nu pe doi, ci adeseori pe zeci de ani.

Îmi dau seamă de grentatea situației mele și tocmai pentru aceea sărbătoarea de astăzi își are și povara ei pentru mine. E așa de grea răspunderea unui păstor de suflete înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor încât ar trebui să-mi pierd curajul. Și totuș nu mi-l pierd. Din contră inima mea saltă de nădejde și încredere, pentru că mi-aduc aminte de cuvintele cerescului învățător; de cuvintele sale, cari răsună ca o dulce înbărbătare: „Luați jugul meu peste voi și vă învățați dela mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihna sufletelor voastre, că jugul meu este bun și sarcina mea este ușoară... și iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului“. (Mateiu) Iar de altă parte în mintea mea răsar, întâmplările după minunata înviere alui Hristos. Văd pe apostoli stând cu fața strălucitoare de bucurie în jurul mântuitorului, aud și porunca Lui dzească, care glăsuște: „Mergând învățați toate neamurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al s. Duh, învățându-i pe dânșii să păzească toate, câte am poruncit vouă“... „Mergeti în toată lumea și vestiți evanghelia la toată zidirea“ (Mateiu). Iată porunca lui Hristos, iată chemarea mea: *Evanghelia lui Hristos.*

Evangelhia Lui va fi cartea vieții mele, mâncarea și beutura mea. Din aceasta aș voi să fac și pentru voi izvor de viață, la care să vă adăpați totdeauna, de câteori năcazurile zilei și greutățile traiului vă vor obosi. Din ea aș voi să vă fac oglindă, în care să vă priviți faptele și să vă măsurați purtarea și tot pasul vieții. Aceasta evanghelie vă va învăța, că omul nu-i o vietate, care să se mărginească a lucra, mânca și dormi, ci-i o ființă înzestrată cu suflet, care trebuie hrănit și desăvârșit; vă va învăța, că peste noi stăpânește un tată ceresc, care toate le vede și știe; că temelia vieții trebuie să fie dragostea de Dumnezeu și oameni, — unica, care rodește pace, bunăînțelegere și toate faptele bune. Aceasta s. evanghelie ne va învăța să nădăjduim, că cerescul judecător va răsplăti după cuviință păcatul și virtutea dar va erta pe toți și pe cei cufundați în gânduri negre și în fărădelegi, dacă se vor apropia de Dânsul cu inimă smerită și înfrântă de căință.

Aceste învățături dzești vor trebui să îmbrătoșeze tot complexul vieții noastre, atât sub raportul familiar, cât și cel social, iar eu ca preotul vostru, care va trebui să port făclia învățaturii și a dragostei, după modestele mele puteri, mă voiu nizu să vă fiu sprijin și ajutor întru toate. Bucuriile voastre personale și familiare mă vor înveseli, iar întristările voastre îmi vor mahnii și cerni și mie inima. Inima mea va copleși-o durerea, dacă voiu observa că sufletul vi-i amenințat, lunecând pe cărări rătăcite, ce duc la prăpastie. Și s'ar putea oare, ca inima unui păstor să nu sângereze, când își vede credincioșii în primejdie? Nu. De aceea iub. mei, de câte ori veți fi împrejmuți de ispite, întoarceți-vă cu inima deschisă și cu încredere către preotul vostru și el va auzi glasul de durere al credincioșilor săi.

Iub. creștini! Vieța aceasta nu se mărginește însă numai la întâmplările din familie, ci oamenii trăesc în societate organizați în comune sau bisericește în parohii. Aceasta e vieța de obște sau socială. Ea trebuiește însuflețită și întărită, căci bunăstarea morală și materială a celor singuratici e în legătură strânsă cu avântul ei. Iar sămburele acestei vieți obștești, osia, în jurul căreia se învârte, e *biserica și școala*.

Mergeți în orice comună priviți biserica și școala și veți privi în sufletul locuitorilor dacă casa lui Dumnezeu va fi părăsită și dărăpănată să știți, că în inima acelor oameni nu s'a sălășluit credința, nici frica de Dumnezeu, ci în casele lor și-a aflat adăpost păcatul și toate pornirile rele. Cât despre școală n'am decât să reînprospetez cuvintele de aur, ce le-a rostit înainte cu o sută de ani un dascăl și preot însuflețit, D. Țichindeal, care propovăduia la poporul din Bănat învierea noastră bisericească și națională. El grăia: „minte“ mărită națiune românească... Când vei lumina mintea cu învățatură și o vei împreuna cu strălucita virtute, nu va fi mai aleasă națiune decât tine pre pământ“. Săpați-vă în inimi aceste s. cuvinte. Amintiți-vă de ele dimineața și seara, când înălțați la tronul ceresc rugăciunile voastre.

Da, aceste două așezăminte sunt pârghia vieții noastre ca români și creștin, sunt cea mai scumpă moștenire, pe care dacă am părăsi-o, blăstămul moșilor și strămoșilor ne-ar ajunge, căci în ele și prin ele se făurește sufletul oamenilor și-al popoarelor, se dă tărie și avânt vieții culturale și sociale a unei comune. Depe catedră și amvon se resfiră lumina cunoștinții și adevărului, se vestejește pisma, dușmănia și alte slăbiciuni, cari și comunele cele mai fruntașe le tăresc pe drumul

perzării! Iar dacă biserica și școala pentru toate satele noastre sunt de neprețuit folos, pentru comuna noastră bisericească sunt însă viața, sunt plămânii prin cari respirăm ca neam. Fără de ei ne-am îneca. Aceasta parohie ortodoxă românească e așezată la hotarul limbii și credinții strămoșești. Și atâta avem; sufletul în noi, biserică și școală. De aceea, când crucea, care strălucește astăzi pe turnul acestei biserici nu ar fi împărțită de cineva cuvenită; când în școlile de-alături nu s'ar mai propovădui scumpa noastră lege și ar mai răsună iubitul graiu al părinților noștri, să știți, că vom fi biruiți. Și mare ni-i răspunderea. Nu răspundem numai pentru noi și sufletul nepoților noștri, ci și pentru vecini din jur, căci aceasta comună e o straje, e o cetate, iar potopul când rupe dâlma, nu înecă numai o holdă, ci pustiește întregul hotar și tot ce-i ese în cale. Când aceasta comună va peri, moartea își va întinde aripile sale și asupra altor parohii românești din împrejurimi. Pentru aceea iubitor credincioși, aceste două așezăminte; biserica și școala, vor fi casele cele mai prețuite ale sufletului meu, și nu voi contenii să vă indemn, ca să le iubiți asemenea, să le păziți ca lumina ochilor și să le întăriți, încât loviturile cele mai dârze să se frângă de ele, cum se frâng valurile de stâncile cele tari.

Iub. mei fii sufletești! În lupta sa pastorală preotul are însă lipsă de bunăvoința credincioșilor săi, fără de care orice trudă i-se va perde înzădar. Dacă păstorul nu va întâlni în parohia sa inimi înțelegătoare și căldura însuflețirii, ci se va izbi de nepăsare și îndărătnicie, roadele cele bune nu se vor arăta nicicând. Un păstor va vo bi în tot locul și între orice împrejurări cu fruntea ridicată, dacă știe că nu e singur, ci la spatele sale stă zidul nebiruit al sutelor de credincioși. Suferințele nu-l vor birui, nenorocirile nu-l vor putea frânge, ci inima lui va rămânea vecinic tânără și dornică de bine, când are cunoștința, că prin rostul său vorbește sufletul mulțimii.

Așa-i fraților, e o datorie de căpetenie a credincioșilor să țină la preotul lor și să-i ușoreze sarcina, ca dușmani bisericii să nu poată nici odată esclama: Bătut-am păstorul și s'a risipit turma. Și eu am deci neapărată trebuință de bunăvoința și sprijinul credincioșilor mei. Cu ajutorul lui Dumnezeu și concursul vostru voiu putea răzbi prin toate greutățile.

Nădăjduesc de altcum, că indemnurile preotului vostru vor cădea pe pământ roditor, cu atât mai vartos, că trebuie să cunoașteți cuvintele ce le-a adresat Mântuitorul învățăcelilor săi: „Celce ascultă de voi de mine ascultă, celce se lapadă de voi, de mine se lapadă“ (Luca). De aceea zic și eu: celce ascultă și primește ale mele, nu neînsemnatei mele persoane îi dă cinste, ci Dzeescului meu învățător și s. lui învățături, pentru că nu dela mine grăesc, ci poruncă am să grăesc și știu, că aceasta poruncă viață vecinică este. Iată ce zice apostolul Pavel către învățăcelul său Timoteiu: „Predică cuvântul, stăruește cu vreme și fără de vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelung-răbdarea și cu învățatură“. (Timoteiu), iar aceasta poruncă nu-i adresată numai fericitului Timoteiu ci tuturor slujbașilor din toate timpurile, cari, s'au învrednicit să vestească numele lui Hristos și credința lui mângăitoare.

Iub. creștini! Poate se va întâmpla, ca și eu modestul ucenic să mustru și să cert. Dacă o voiu face-o numai dragostea de credincioși, Hristos și legea Lui mă va indemnă și călăuzi, deși știu, că muștrările stărnesc de mulțori supărări. Și în acest caz însă

amintirea vieții învățătorului meu mă va mângăia și-mi va oțeli sufletul. Chiar astăzi prăznuim ziua, în care mântuitorul nostru a fost primit în Ierusalim cu stâlparei, imnuri de preamărire, ca un împărat și Dzeu, iar peste câteva zile a trebuit să sue muntele Golgotei huiduit și scuipat, ca un făcător de rele. Și pentru ce? Pentru că a zbicuit păcatul și pe cei păcătoși, a vorbit adevărul și dreptatea. Pentru adevăr și dreptate însă oricare preot e dator să poarte crucea lui Hristos. Dacă va trebui și eu o voi purta-o.

Iub. mei credincioși! Aceste am voit să vi-le spun. Înainte de-a sfârși cu umilință mi înalt glasul de mulțăminte părintelui ceresc, care nu m-a lăpădat dela fața sa, ci a ajutat neputințelor mele dându-mi sănătate și ajutor, încânt am trecut teafăr prin lupta vieții de până aci și astăzi pot prăznui cea mai senină ziua din câte am trăit. Mulțumesc P. S. Sale Dlui Episcop diecezan, care cu puterea ce i-s'a hărăzit din partea s. apostoli m-a în vrednicit și pe mine de darul preoției rânduindu-mă slujbaș la altarul Domnului. Mulțumesc P. On. D. protopop tractual care s'a ostenit mult până sa depănit aceasta parohie. Mulțumesc înaintașilor mei în preoție; pâr. administrator, care cu lăpădare de sine s'a achitat de îndatorirea ce și-a luat-o, când a primit funcțiunea de administrator al acestei parohii, îmi esprim recunoștința și mulțumita Vouă iub. mei credincioși cari cu însuflețire și unanimitate v'ați pus încrederea în modesta mea persoană așezându-mă în serviciul acestei s. biserici. — Și acum cu ardoare și cu smerenție rog pe Dzeul milei, al îndurărilor și al iubirii de oameni să privească spre mine umilit robul său și să verse în inima mea harul său ceresc să-mi dea tărie sufletului și lumină minții ca cu vrednicie să pot aduce la s. său altar jertfa cea fără de sânge, ca fără șovăire să-i pot preamări numele și propovădui învățătura, căci a Lui este și rămâne mărirea și puterea, acum și totdeauna. Amin.

Gherasim Andru
preot-capelan.

Momente însemnate în sfintele slujbe bisericesti.

— Urmare și fine. —

Totuși însă pietatea și religiozitatea credincioșilor, pietatea acelor cari au credința cea adevărată în inimile lor adesea ori, ba chiar mai totdeauna îi călăuzeste a respecta totul și a fi cuprinși de toată evlavie, față de tot ce să săvârșește în Biserică. Această credință îi face să fie cuprinși de toată temerea și frica de Dumnezeu când iau parte la sfintele slujbe. Unii ca aceștia le respectă pe toate deaștregul. Ei chiar se silesc ca, în anumite momente, să deosebească unele părți și să dea semne de deosebită evlavie.

Așa încât credincioșii, cu toată această neștiință a lor, se observă că foarte mulți dintre ei, dar ce zic foarte mulți, toți aceia cari vin la Biserică cu cugetul de a se ruga lui Dumnezeu, toți, în mod, unii instinciv, alții din imitațiune, văzând ceace fac alții, fac și ei la fel. Cu toții par a deosebi unele momente, și se silesc a da anumite momente, ale sfintelor slujbe, credincioșii dau cu toții semne că sunt și trebuie să fie cuprinși de mai multă iubire. Dau semne cătrebue să stea înaintea lui Dumnezeu mai cu frică și mai cu cutremur.

Cu modul acesta credincioșii par a avea, dacă nu din știință și convingere cel puțin prin un fel de deprindere bună cunoștința momentelor însemnate ale

sfintelor slujbe. Ei au dar o cunoștință oarecare despre ele, deosebidu-le prin bunul lor simț. Și le deosebesc de ordină prin îndemn și imitațiune. Fac și ei în biserică aceea ce văd că fac unii mai bătrâni, sau persone pe care le cred că sunt mai pricepute și cunosc sfintele slujbe ca de ex. dascălii, preoții și alte fețe bisericesti ce întâmplător s'ar află în Biserică.

Astfel cine n'a observat că atunci când strana cântă: *Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos...* și văd pe preoți închinându-se, se închin și ei cu toții, unii făcându-și cruce și plecându-se, iar alții închinându-se, făcând mătăanii.

Asemenea de iese preotul din Altar cu sfânta Evanghelie, creștinii, de îndată încep a se închină iar alții cad în genunchi.

Când se citește sfânta Evanghelie, creștinii cari stau în străni, se scoală, spre a stă în picioare; alții chiar se pogoră din străni. Foarte mulți cad în genunchi, spre a ascultă cu deosebită evlavie cuvântul lui Dumnezeu. Dacă întâmplător se întâmplă ca în Biserică să fie clerici, stau și ei cu deosebită smerenie, descoperindu-și capul¹⁾.

Când preoții ies cu sfintele daruri, credincioșii de asemenea, dacă stau în străni, se ridic în semn de respect, venerațiune și evlavie și se închin. Alții cad în genunchi, și stau astfel tot timpul cât se fac pomenirile. Clericii de asemenea stau plecați, închinându-se și descoperindu-și capetele lor.

În momentul când se face sfințirea darurilor și se cântă cu deosebită îngrijire, cântările de proslăvire către Dumnezeu, creștinii văzând pe clerici descoperindu-și capetele lor, închinându-se și stând cu deosebită evlavie, fac și ei asemenea. Se închină și ei și cad în genunchi rugându-se lui Dumnezeu.

Dar câte alte momente însemnate ale sfintelor slujbe și ale cultului, nu le remarcă credincioșii, dând semne de o deosebită cucernicie? Ei simt, că sunt cu adevărat părți esențiale și însemnate în sf. slujbe, și că atunci se cuvine să arate o deosebită smerenie și încordare a minții către Dumnezeu. Într'un chip sau într'altul, credincioșii își dau seama despre ele, și prin ceace vedem că fac, constatăm că ei voiesc cu dinadinsul să-și arate o deosebită pietate și religiozitate în acele momente; căci altmintrelea nu se explică ținuta lor aceasta în acele diferite momente ale sfintelor slujbe, precum mai sus am arătat.

Dar câtă deosebire este între aceasta ținută la care sunt îndemnați credincioșii, unii prin instinct și bunul simț; alții prin îndemn și imitațiune; alții prin o reflecțiune oare-care, la auzul cuvintelor ce se pronunță de preoți sau se cântă la strană, crezându-se obligați a urmă în sensul acelor rostiri și între o stare de lucruri conștientă despre tot ce se face. Câtă deosebire este însă între o astfel de stare sufletească a credincioșilor, când asistă la sfintele slujbe și între starea lor sufletească ce ar avea-o dacă și-ar da seama și ar cunoaște toate acele momente însemnate, după rostul și însemnarea ce o au în sfintele slujbe. Între starea lor sufletească, care este ca și inconștientă și între aceea în care s'ar află când ar cunoaște tot rostul și însemnătatea ritualului și a sfintelor slujbe și ar distinge acele momente, cari sunt esențiale și formează partea de căpetenie a lor credem că este o mare deo-

¹⁾ Se văd însă cazuri, când clerici, din diferite trepte ierarhice, nu-și descoperă capul când se citește sfânta evanghelie. Ce contrast între aceștia și credincioși, cari în semn de deosebită evlavie, cad în genunchi și stau astfel tot timpul cât se citește cuvântul dumnezeesc (sf. Evanghelie).

se bire. Iar pentru ca credincioșii să ajungă în aceasta din urmă stare, pe care trebuie să o dorim cu toții, din toată inima și din tot sufletul, se cere ca să fie catehizați în acest sens; se cere ca să li-se explice răspicat lucrurile și tot ce se săvârșește în Biserică.

Chestiunea aceasta a catehizării credincioșilor, în sensul ca ei să cunoască sfințele slujbe bisericești și să-și dea seama despre ele, este de mare însemnătate. Ea este de o importanță capitală.

La începutul acestui studiu spuneam că nici o biserică creștină n'a îmbrăcat așa de măestrit și ingenios învățătura de credință și tot ce cuprinde religiunea creștină, ca sfânta noastră Biserică. Și drept este, că așa stau lucrurile. Ea a concretizat întreaga credință, spre a fi *învățătura practică* credincioșilor în toate zilele.

În sfânta noastră Biserică sfințele slujbe și ritualul în genere, este cea mai potrivită explicare a credinței pentru toți creștinii. Și toți credincioșii trebuie să știe și să vadă în ele intrupată toată credința lor, tot ce ei cred și mărturisesc. Când dar ei nu cunosc ceea ce văd că se săvârșește; când nu pot și nu sunt în stare să-și dea seama despre cele ce aud și li se predică prin glasul frumoaselor cântări bisericești, atunci care este starea lor ca creștini adevărați ai Bisericii lui Hristos, *creștini Ortodoci*, care este tâlcuindu-se, *drept credincioși*?

Fiecine înțelege că o astfel de stare de lucruri este foarte păgubitoare și credinței și Bisericii și credincioșilor. Este păgubitoare credinței, căci ea rămâne necunoscută și astfel nu poate rodi, după a ei putere dumnezească, în inimile și sufletele credincioșilor. Este păgubitoare Bisericii, căci ea nu servește atunci nici credința, pe care o cuprinde, datoare fiind a o face cunoscut, nici pe credincioșii, pe care îi cheamă la sfințele slujbe ca la o hrană duhovnicească, dar de care ei nu se împărtășesc. Este în fine păgubitoare și credincioșilor, că ei necunoscând din Biserică și prin ea sfânta lor după sfânta voe a lui Dumnezeu, care este cuprinsă în învățătura Bisericii și intrupată în sfințele slujbe și ritual, ei n'au o legătură duhovnicească cu biserică și credința și astfel sunt străini de cunoștința lor și numai cu numele creștinii.

Credem de prisos a insista mai mult asupra acestui lucru, căci suntem convinși că fiecine înțelege necesitatea catihizării credincioșilor, ca să li-se explice sfințele slujbe și momentele lor însemnate, pe cari credincioșii trebuie, în deosebi, să le cunoască, și să le înțeleagă. Dar pe lângă lipsurile mai sus amintite, pe cari le aduce neștiința despre sfințele slujbe, această neștiință dă naștere și la multe neorândueli chiar. Și pentru ca să incheiu citez un singur fapt asupra căruia am voit să atrag deosebita atențiune a celor ce vor binevol a ceti aceste rânduri.

Iată despre ce este vorba. Neștiința și necunoștința momentelor însemnate ale sfințelor slujbe provoacă adesea ori lucruri așa de urâte în Biserică, în cât devin, dacă nu un scandal, de sigur o mare neorânduială.

Vă închipuiți. Sunt mulți cari nu vin la Biserică la începutul slujbei, sau cel puțin al sf. Liturghii. Alții, iarăși n'au bunăvoință să stea până la sfârșit. Și atunci se întâmplă să vedem, că cei dintâiu tocmai în momente însemnate, când credincioșii sunt chemați prin glasul preotului la o deosebită înălțare sufletească cu mintea și cugetul la rugăciune și umilință către Dumnezeu, aceștia, tocmai atunci umblă de colo, până colo prin biserică. Unii spre a aprinde lumânări, alții a da li-

turghii, alții în fine spre a-și face datoria ca să se închine la sfințele icoane. Ei neștiind, nu respectă acele momente prin liniștea sufletească ce se cere oricărui credincios. Ei nu știu că Sf. Biserică a hotărât anume timpuri când se fac toate acestea; și, în neștiința lor turbură liniștea credincioșilor și buna orânduială în Biserică, chiar în momente supreme ale sfințelor slujbe.

Cei de al doilea, aceia cari nu binevoiesc a sta până la sfârșitul sfintei liturghii, sau până la sfârșitul ori cărei alte sfinte slujbe la care au venit. Îi vezi părăsind biserică, ba unii ieșind sgomotos, chiar în timpul celor mai însemnate momente când credincioșii stau în genunchi și se roagă, când fiecare dă semne de o deosebită umilință și evlavie, și când se cere ca liniștea să fie păstrată cu cea mai mare sfințenie de toată lumea.

Cine nu înțelege cât de nesocotită și cât de urită este o astfel de purtare a acelor credincioși. Și când te gândești că mulți, chiar cei mai mulți, fac aceasta din neștiință! Se poate oare zice despre o astfel de neștiință, care dă astfel de roadă, *sacra simplicitas*? De sigur nu.

Dar la câte neorândueli nu dă naștere neștiința și necunoștința sfințelor slujbe și a ritualului. A le enumăra ar fi a abuză de răbdarea și bunăvoința oetitorilor. Destul este faptul cert că o astfel de stare de lucruri în Biserică noastră este tristă, și dacă în alte biserici creștine și chiar ortodoxe catehizarea este mai greu de făcut, căci credincioșii cari iau parte la sfințele slujbe nu înțeleg limba în care ele să săvârșesc, la noi Români, din mila lui Dumnezeu, nu este acest lucru; iar poporul este destul de pios, când vedem, că fără să știe și fără să cunoască, apreciază momentele. La noi nu sar cere așa mult pentru ca poporul să cunoască de-a binele hrana duhovnicească la care este chemat de Biserică prin sfințele slujbe spre a o primi.

„Biserica Ortodoxă“.

CRONICA.

Aviz. Se aduce la cunoștința celor interesați că petițiunile pentru admitere la examenele de calificare finală învățătorească sunt a se înainta până în 15 Maiu st. n.

Serbarea dela școala civilă de fete din Arad. Mercuri la orele 7 seara harnicii conducători, ai școalei civile de fete din Arad, au aranjat o frumoasă serbare școlară, care a lăsat cea mai adâncă mulțămire în sufletele celor prezenți. Serbarea se începe cu „O rugăciune“ cântată de corul elevelor sub conducerea profesorului de muzică, Trifon Lugojan. A urmat frumoasa conferință a domnișoarei Eugenia Robu, elevă în cursul complementar, despre telegrafia fără sârmă, în care a explicat și demonstrat telegrafia fără sârmă. Mai mult au plăcut jocurile naționale, jucate de 12 eleve ale școalei și anume: Angelia Fofiu, Geni Herbay, Victoria Negru, Olga Precupaș și Eugenia Robu, Volumnia Ghebeles, Livia Roșculeț, Lili Ardelean, Stela Herbay, Tibi Herbay și Zoe Pop, eleve în școala civilă. Toate elevele au fost îmbrăcate în frumosul nostru costum național. După jocurile jucate în costum național, urmează conferința atrăgătoare a domnișoarei Victoria Negru, elevă în cursul complementar, despre portul național. Dșoara Negru descrie în această conferință proveniența fondului românesc și superioritatea lui ca îmbrăcăminte națională

estetică, simplă și mai presus de toate igienică. La urmă a mai cântat corul fetițelor 2 cântări și festivitatea s'a încheiat cu alte patru jocuri naționale, ducând cu sine toți cei de față celea mai dulci impresii.

Concursuri.

Pentru postul de preot din **Ohaba-lungă** (Hosszuszabadi) p. u. Bethlenháza, tractul Belinț, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”. Petiția ajustată conform legilor în vigoare, să se trimită comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Belence, Temes-megye).

Venitele împreunate cu acest post sunt:

a) O sesie parohială, de 32 jugăre comasate, parte arător, parte fânaț. Darea publică după această sesie o va plăti fiitorul preot.

b) Intravilan parohial.

c) Stolele legale.

d) Birul preoțesc.

e) Eventual ajutor de stat.

Fiitorul preot va catehiză elevii nostri dela școala comunală din loc fără altă remunerație.

Dela reflectanți se cere cvalificație pentru parohii de cl. III și să se prezinte într-o duminică, ori într-o sârbătoare, în termenul concursual, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

2—3

În temeiul ord. Ven. Consistor eparhial din Oradea mare, de Nrul 1018/914 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. **Păușa**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul nostru diecezan.

Beneficiul acestui post este:

1. Până la renovarea casei parohiale, alesul se va îngriji de locuință. 2. Pământ parohial 23 iug. a) 1600□. 3. Bir parohial de fiecare nr. de casă 3 cor. 4. Stolele îndatinate și 5. Intregirea dela stat.

Darea după beneficiu o supoartă alesul. Parohul va avea să provadă catehizările la școlile din parohie, fără să-și formeze pretenziune specială pentru aceasta, față de biserică.

Cei ce doresc a reflectă la acest post, sunt poftiți, ca recursurile ajustate regulamentar, cu acte originale, adresate comitetului par. din Păușa, să le înainteze în termenul prescripș la P. On. oficiu protopopesc din Oradea-mare, având — cu stricta observare a dispozițiunilor din Regul. p. par. — a se prezentă în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Păușa, pentru a-și arăta capabilitatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andrieu Horvath* protopresbiter.

—□—

3—3

Bazat pe ord. Ven. Consistor eparhial din Oradea mare de Nrul 619/914 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. **Suiugd**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios, pe lângă beneficiul următor:

1. Casă parohială cu grădină și apartinențele ei.
2. Pământ parohial 27 iug. și 1036□ parte arător, parte fânaț.

3. Competința de pășunat pentru 4 vite.

4. Bir câte o măsură săcară sau cucuruz dela fiecare nr. de casă, care se poate răscumpără cu 1 cor. 25 fileri.

5. Stolele îndatinate.

6. Întrégirea dela stat.

Darea după beneficii o supoartă alesul. Parohul va avea să provadă catehizările școlarilor dela orice școală din parohie, fără să pretindă pentru aceasta dela biserică, remunerațiune specială.

Reflectanții la acest post, sunt poftiți, ca recursurile ajustate regulamentar, cu acte originale, adresate comitetului par. din Suiugd, să le înainteze în termenul prescripș P. On. oficiu protopopesc în Oradea-mare, având cu stricta observare a dispozițiunilor din Reg. p. par. a se prezentă în vre-o Duminică sau sârbătoare în sf. biserică din Suiugd, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andrieu Horvath* protopresbiter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

În urma înecuvîntării Ven. Consistor Diecezan cu Nr. 3711—1913, se publică licitațiune minuendă pentru repararea și renovarea bisericeii gr. or. rom. din **Madrigesti**, protopresbiteratul Halmagiului, pe lângă următoarele condițiuni:

Licitațiunea se va ține în localul oficiului paroh. în ziua de 1/14 Maiu a. c. oarele 2 a. m.

Prețul de esclamar conform preliminarului de spese este 1783 cor. 10 fil.

Licitanții au să depună în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile, vadiu de 5% din prețul de esclamar. Preliminarul de spese și condițiile speciale de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Licitanții nu-și pot formă drept la diurne și spese de călătorie pentru participare.

Dat în Madrigesti la 9/22 Aprilie 1914.

Sabin Stănijan
președ. com. par.

Filip Florea
not. com. paroh.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* pprezbiter.

—□—

2—2

CĂRȚI BISERICESTI CU LITERE LATINE:

Penticostarul, leg. în piele roșie	14.—
Cazania	14.—
Molitvelnicul	14.—
Triodul cu strajnicul	27.—
Octoichul mare	27.—
Mineile 12 vol. pe 12 luni leg. în piele	186.—
Apostol	11·50
Evangelia, cu litere latine	25.—

De vânzare la:

Librăria Diecezană, Arad.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz N-rul 35

Mare depozit în ornate recvizite bisericesti și anume:

Ornate (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ort. române dela . . .	50—1000 cor.
Potire de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela	36— 200 cor.
Potire de sticlă	10 cor.
Cruce pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela	4— 100 cor.
Cădelnițe de bronz și argint dela	20— 100 cor.
Candele de argint dela	6— 100 cor.
Disc cu stea de bronz și aur, dela	15— 50 cor.
Litier argint chișă	130 cor.
Cutie pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de	34 cor.
Icoane pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela	8— 100 cor.
Prăznicare pe lemn ori tinichea	9 cor.
Evanghelie cu litere latine și cirile legată mai simplu dela 24—40 cor., în legătură catifea	100— 130 cor.
Apostol, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre.	

◆ La dorință servim la moment cu informațiuni și deslușiri mai detaliate. ◆

Serviciu prompt. ≡ Prețuri moderate. ≡ Nr. telefonului 266.